

“Daxili məhkəmə qərarlarının icra edilməməsinə və ya icrasının gecikdirilməsinə qarşı səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri” haqqında dəyirmi masa

**Dəyirmi masa
Avropa Şurası
Strasburq, AGORA
15-16 mart 2010-cu il**

NƏTİCƏLƏR

İstər dövlət qurumlarına (dövlət özü də daxil olmaqla), istərsə də ayrı-ayrı fərdlərə qarşı yönələn daxili məhkəmə qərarlarının icra edilməməsi və ya icrasının gecikdirilməsi ucbatından hüquq sistemində yaranan problemləri aşkara çıxaran Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarlarının daim artan sayını **nəzərə alaraq**;

İnsan hüquqları haqqında Avropa Konvensiyasının iştirakçısı olan dövlətlərin konkret olaraq 6-cı maddənin 1-ci bəndi ilə təmin etməyi öhdələrinə götürdükləri qanunun aliliyinə hörmət üçün və ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ üçün məhkəmə qərarlarının səmərəli icrasının önəmli olduğunu **xatırladaraq**;

Milli hakimiyyət orqanlarının daxili məhkəmə qərarlarını tez yerinə yetirmələrini təmin etmək üçün İnsan hüquqları haqqında Avropa Konvensiyasının dövlətlərdən səlahiyyətlərinə uyğun olaraq bütün zəruri tədbirləri görmələrini tələb etdiyini və icranın mürəkkəbliyinin, yaxud büdcə vəsaitlərinin və ya digər resursların çatışmazlığının qərarların icra edilməməsinə və ya icrasının gecikdirilməsinə haqq qazandırmadığını **xatırladaraq**;

Bu kontekstdə daxili məhkəmə qərarlarının icra edilməməsi və ya icrasının gecikdirilməsi mövzusu ətrafında təşkil edilən, konkret olaraq dövlət büdcə prosedurlarının və qərarları icra edən xidmətlərin təşkili ilə bağlı məsələlərə toxunan əvvəlki iki dəyirmi masada gəlinmiş nəticələri **xatırladaraq**;¹

Bu kontekstdə insan hüquqlarının müdafiəsinin ilk növbədə daxili hüquq sisteminin vəzifəsi olduğunu nəzərdə tutan Konvensiyanın 1-ci maddəsində təsbit olunmuş subsidiarlıq prinsipini bilavasitə əks etdirən Konvensiyanın 13-cü maddəsində yer alan səmərəli hüquqi müdafiə vasitələrinin təmin edilməsinə dair tələbləri **xatırladaraq**;

13-cü maddənin Konvensiya üzrə “əsaslı şikayətin” mahiyyətini araşdırmaq üçün daxili hüquqi müdafiə vasitələrini təmin etməyi və aşkar edilmiş hər hansı pozuntu ilə əlaqədar olaraq istər kompensasiya formasında, istərsə də icraatın sürətləndirilməsi və (və ya) digər həll formalarında hüquqları bərpa etməyi dövlətlərdən tələb etdiyini **xatırladaraq**;

Həmçinin Nazirlər Komitəsinin “Daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin yaxşılaşdırılması haqqında” *Rec (2004)6* sayılı və “İcraatların həddən artıq uzanması ilə bağlı səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri haqqında” *Rec (2010)3* sayılı tövsiyələrini və müsbət təcrübələrə dair rəhbər prinsiplərini, habelə Ədalət

¹ “Rusiya Federasiyasında dövlətə və onun qurumlarına qarşı çıxarılmış daxili məhkəmə qərarlarının icra edilməməsi: qalan problemlər və tələb olunan həllər” haqqında 30-31 oktyabr 2006-cı il tarixli və “Üzv dövlətlərdə məhkəmə qərarlarının icra edilməməsi: Avropa Məhkəməsinin qərarlarının yerinə yetirilməsinə yönələn ümumi tədbirlər” haqqında 21-22 iyun 2007-ci il tarixli dəyirmi masalarda gəlinmiş nəticələr.

Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Avropa Komissiyasının (CEPEJ) hesabatlarını və rəhbər prinsiplərini **nəzərə alaraq;**²

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi tərəfindən pozuntuların aşkar edilməsinin səlahiyyətli dövlət orqanlarının üzərinə gecikmədən oxşar pozuntuların qarşısını alan ümumi tədbirlər görməkdən ibarət hüquqi öhdəlik qoyduğunu, xüsusən də struktur problemlərini aşkara çıxaran təkrar pozuntuların olduğu hallarda bu cür tədbirlərə, o cümlədən səmərəli daxili hüquqi müdafiə vasitələrini təmin etməyə mühüm ehtiyac olduğunu **xatırladaraq;**

Daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin bərqərar edilməsi nə qədər önəmli olursa-olsun, bunun dövlətləri onların ümumi öhdəliyindən – pozuntuların kökündə duran struktur problemlərini həll etmək öhdəliyindən azad etmədiyi barədə Nazirlər Komitəsinin uzunmüddətli mövqeyini **vurğulayaraq;**

Xüsusən adekvat hüquqi müdafiə tədbirləri qəbul olunana qədər struktur problemlərinin çoxlu sayda şikayətləri doğura bilməsi riskini və gələcəkdə milli instansiyaların və (və ya) Konvensiya orqanlarının həddən artıq yüklənməsi riskini **qeyd edərək;**

Daxili məhkəmə qərarlarının icra edilmədiyi və (və ya) icranın həddən artıq uzun çəkdiyi situasiyalarda səmərəli hüquqi müdafiə vasitələrini bərqərar etmək üçün qəbul olunan və ya nəzərdə tutulan konkret tədbirlərlə və qarşıya çıxan problemlərlə bağlı dövlətlər arasındakı təcrübə mübadilələrinin məcmusunu **nəzərə alaraq;**

Pilot məhkəmə qərarı proseduru vasitəsilə qazanılmış xüsusi təcrübələri və belə məhkəmə qərarlarında yer alan öhdəlikləri, o cümlədən səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri ilə, xüsusən də belə hüquqi müdafiə vasitələrinin qəbulu üçün qoyulan müddətlərlə və konkret işlərin həlli ilə bağlı öhdəlikləri **qeyd edərək;**

Daxili məhkəmə qərarlarının icra edilməməsinin və ya ləng icra edilməsinin nəticələrinin həlli üçün müxtəlif ölkələrdə qəbul edilmiş cürbəcür əlavə tədbirləri, o cümlədən icranın gecikdirilməsinə görə adekvat faiz ödənilməsinə və ya indeksləşdirmə sistemlərini, məhkəmələrə və ya xüsusi məhkəmə orqanlarına əhəmiyyətli maliyyə sanksiyalarını tətbiq etmək səlahiyyətlərinin verilməsini, həmçinin dövlət əmlakının müsadirəsinin mümkünlüyünü və məhkəmə qərarlarının prokurorlar və ya digər ekvivalent təsisatlar tərəfindən yerinə yetirilməsinin dövlət orqanları tərəfindən monitorinqinin təkmilləşdirilməsini **qeyd edərək;**

Bir sıra ölkələrdə məhkəmə icraçıları xidmətlərinin səmərəliliyinin yaxşılaşdırılması üçün mühüm islahatlara başlanıldığını və CEPEJ-in işinə davamlı olaraq töhfələr verildiyini **qeyd edərək;**

Dəyirmi masanın iştirakçıları:

Daxili məhkəmə qərarlarının, o cümlədən dövlətə və onun qurumlarına qarşı çıxarılmış qərarların icrasını təmin etmək üçün adekvat və yetərli olan hüquqi vasitələrin və resursların hər bir dövlət tərəfindən təmin edilməsinə ehtiyac olduğunu **vurğuladılar;**

Dövlətləri subsidiarlıq prinsipinə uyğun olaraq daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin bərqərar edilməsi üçün mümkün ehtiyacları ödəyəcək vasitələrin mövcudluğunu təmin etməyə **həvəsləndirdilər;**

Avropa Məhkəməsinin qərarlarından sonra hazırlanmış fəaliyyət planlarına dövlətlər tərəfindən hüquqi müdafiə vasitələri məsələsinin daxil edilməsinin (xüsusən məhkəmə qərarları struktur problemlərini aşkara çıxardığı hallarda) mühümlüyunü **vurğuladılar;**

Aşkar edilmiş pozuntuların kökündə hüquq sisteminin struktur problemlərinin dayandığı hallarda hüquqi müdafiə vasitəsinin bərqərar edilməsi mühüm olsa da, bunun özlüyündə problemin uzunmüddətli həllini təşkil etmədiyini **önə çəkdilər;**

Mühüm struktur problemlərinin olduğu hallarda “Avropa Məhkəməsinin qərarlarının tez icra olunması üçün səmərəli ölkədaxili imkanlar” haqqında Nazirlər Komitəsinin Rec (2008)2 sayılı tövsiyəsinin ruhunda bütün maraqlı tərəflərin və qərarlar qəbul edən subyektlərin cəlb olunduğu tam və hərtərəfli daxili strategiyaların (hüquqi müdafiə vasitələri məsələsi də daxil olmaqla) qəbulunun təmin edilməsinin zəruriliyini **vurğuladılar;**

² Konkret olaraq bax: CEPEJ(2009)11REV sənədi: CEPEJ tərəfindən onun 14-cü plenar iclasında qəbul edilmiş “Qərarların icrası barədə Avropa Şurasının mövcud tövsiyəsinin daha yaxşı yerinə yetirilməsinə dair rəhbər prinsiplər”.

Bu cür hərtərəfli milli strategiyalarla əlaqədar olaraq istər icra prosesinə Nazirlər Komitəsinin nəzarəti çərçivəsində, istərsə də Avropa Məhkəməsinin pilot məhkəmə qərarı proseduru çərçivəsində daxili və Avropa səviyyələrində qarşılıqlı əlaqənin mühümlüyünü və onun mümkün qədər tezliklə inkişaf etdirilməsinə ehtiyac olduğunu **etiraf etdilər**;

Müvafiq ölkələrdə islahatların sürətləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə müzakirəsi aparılan məsələlər üzərində, o cümlədən məhkəmə icraçıları xidmətində islahatlar üzərində düşünməyi və əldə edilmiş irəliləyişləri ilk fürsətdəcə nəzərdən keçirməyi davam etdirmək barədə **razılığa gəldilər**.